

ONTWERP-PROJECTPLAN WATERWET (rijkswaterstaatswerken)

Datum --
Nummer --
Onderwerp **Ontwerp-Projectplan voor de "Actualisatie van de Vegetatielegger Grensmaas"**

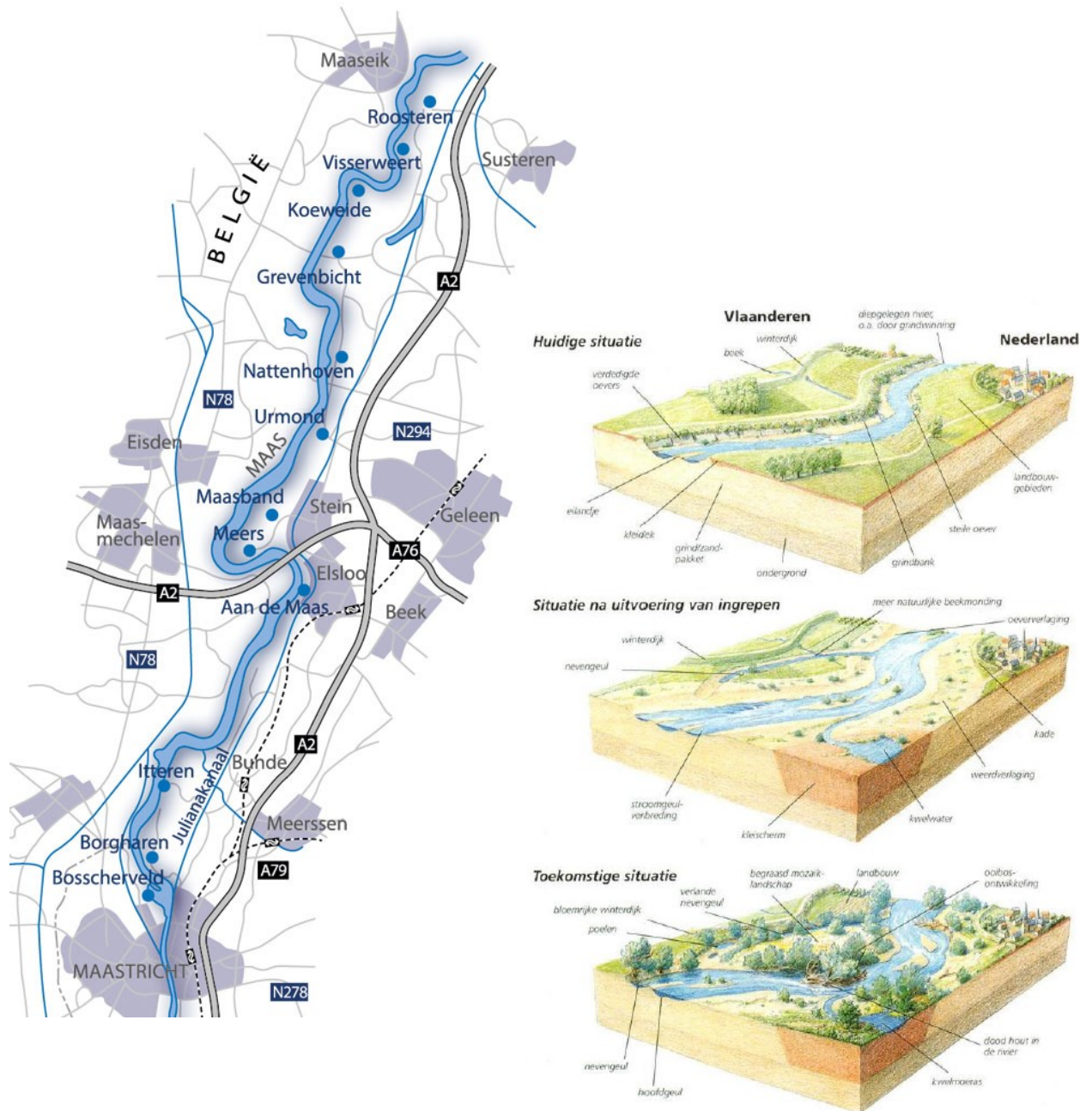
De Minister van Infrastructuur en Waterstaat besluit, gelet op artikel 5.4, eerste lid, van de Waterwet, het onderhavige Ontwerp-Projectplan tot de "Actualisatie van de Vegetatielegger voor de Grensmaas" vast te stellen in overeenstemming met het bepaalde in dit Ontwerp-Projectplan.

1. Projectbeschrijving

De afgelopen 15 jaar is het gebied van de Grensmaas, tussen Maastricht en Roosteren, aanzienlijk gewijzigd door de vele uitgevoerde projecten in het kader van het programma Maaswerken. Enkele onderdelen zijn nog steeds in uitvoering. In het gebied is de capaciteit van de rivier vergroot door flinke delen van de stroomgeul te verbreden en de uiterwaarden te verlagen. Daardoor verkleint het risico aanzienlijk dat dorpen als Roosteren, Grevenbicht, Visserweert, Meers, Geulle aan de Maas, Borgharen en Itteren weer overstromen (zie figuur 1). In de huidige Vegetatielegger zijn deze uitgevoerde rivierverruimingsmaatregelen nog niet verwerkt, waardoor de Vegetatielegger voor de Grensmaas momenteel geen reëel beeld geeft van de vegetatie die op termijn tot ontwikkeling zal komen (toekomstig beheerbeeld). Om het beheer en onderhoud in de toekomst te kunnen regelen, is dus een actualisatie van de Vegetatielegger voor de Grensmaas noodzakelijk. In dit Ontwerp-Projectplan worden de wijzigingen in het vegetatiebeeld toegelicht en de effecten van de wijzigingen beoordeeld.

Ingevolge artikel 5.4, 1^e lid van de Waterwet geschiedt de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk door of vanwege de beheerder overeenkomstig een daartoe door hem vast te stellen projectplan. Op grond van het 2^e lid van artikel 5.4 dient het plan tenminste een beschrijving te bevatten van het betrokken werk en de wijze waarop het wordt uitgevoerd, alsmede een beschrijving van de te treffen voorzieningen gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen van de uitvoering van het werk. Dit Ontwerp-Projectplan geeft invulling aan de verplichtingen uit de Waterwet.

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de voorgenomen wijziging van het vegetatiebeeld. Hoofdstuk 2 beoordeelt de effecten van de wijzigingen conform (wettelijke) kaders vanuit de Waterwet. Hoofdstuk 3 behandelt de wijze van uitvoeren en hoofdstuk 4 gaat in op de voorzieningen die gericht zijn op het beperken van nadelige gevolgen. Hoofdstuk 5 gaat in op de mogelijkheden voor schadevergoeding. Hoofdstuk 6 beschrijft de procedure waar dit Ontwerp-Projectplan onderdeel van uit maakt en hoe eventuele zienswijzen kunnen worden ingediend.

Figuur 1: Kaart van het plangebied (de blauwe stippen geven de locaties aan waar maatregelen zijn getroffen in het kader van de Maaswerken). Op de rechter figuur is het beeld van de Grensmaasgebieden weergegeven van voor en na de afronding van het project (POL Grensmaas, 2005)

1.1 Aanleiding en proces tot wijziging vegetatiebeeld

Het doel van de Vegetatielegger is om de norm voor vegetatie in het rivierbed vast te leggen ten behoeve van de hoogwaterveiligheid en de waterkwaliteit. Door het uitvoeren van vegetatieonderhoud op basis van de norm in de Vegetatielegger wordt bijvoorbeeld voorkomen dat het doorgroeien en uitbreiden van vegetatie in het rivierbed bij hoogwater leidt tot onverantwoord hoge waterstanden, of dat vegetatie wordt verwijderd die een bijdrage levert aan de waterkwaliteit.

In 2020 is de Vegetatielegger geactualiseerd voor de rest van het rivierengebied. De Grensmaas is in deze actualisatie echter niet meegenomen, omdat er met de regio allereerst consensus moest zijn over het gewenste vegetatiebeeld en de afspraken over het daaraan gekoppelde beheer. In het najaar van 2020 is dit vegetatiebeeld in een aantal stappen uitgewerkt en in overleg vastgesteld. Deze stappen zijn onderstaand beschreven:

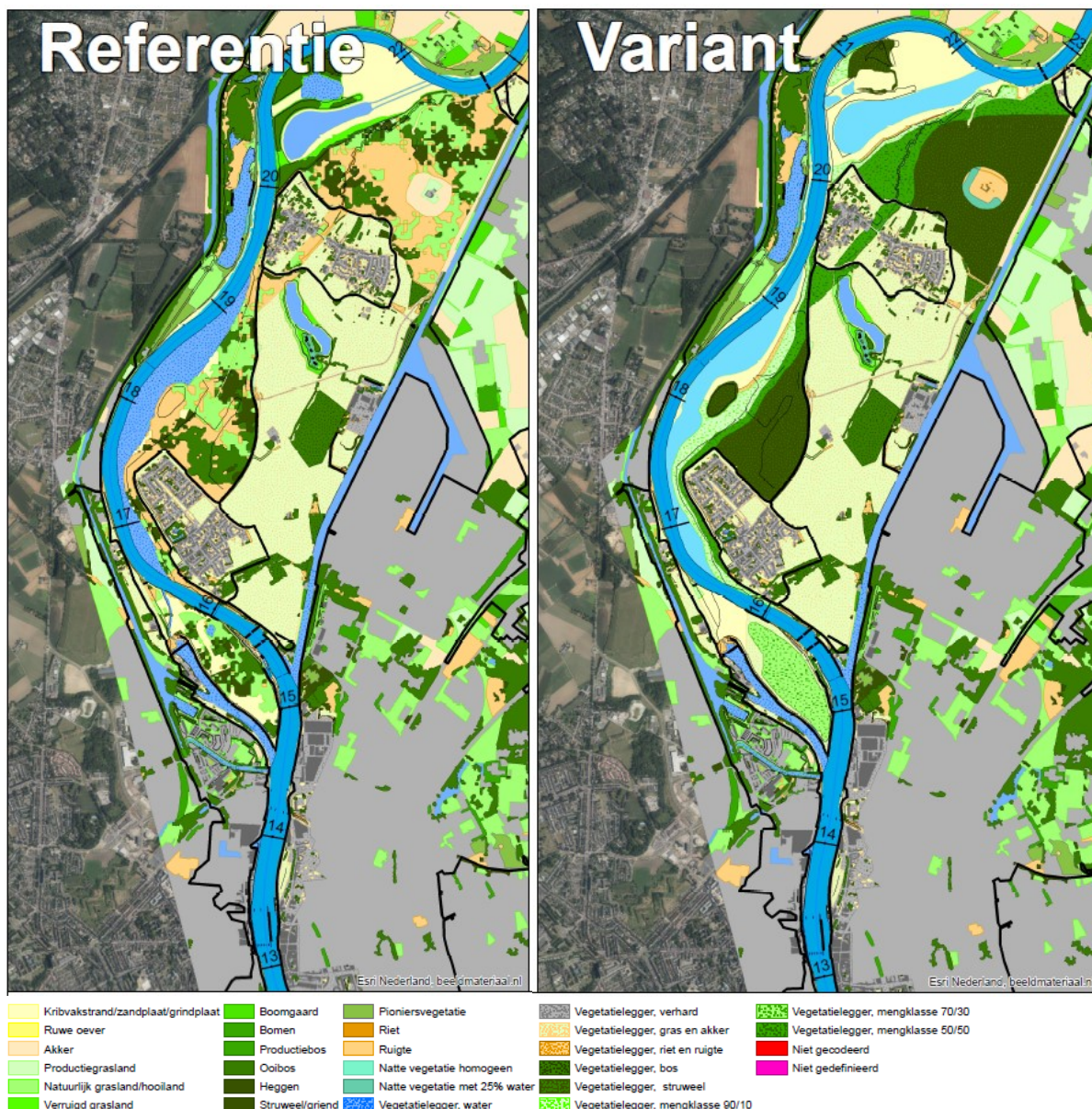
- 1) Als vertrekpunt voor de actualisatie is gestart met het opnemen van het ecologisch wensbeeld vanuit de natuurbeheerders conform Verkenning natuurruimte Grensmaas uit 2016 [1]. In opdracht van Natuurmonumenten is een variant ontwikkeld (variant: gmscn_00) dat maximaal invulling geeft aan de natuurdoelen zonder dat ingeboet wordt aan veiligheid.
- 2) Dit scenario is vervolgens vergeleken met het huidige rivierkundige vergunningenmodel als referentie (maas-beno17_5-v1). In deze schematisatie zijn de Grensmaas-maatregelen met het vergunde vegetatie-eindbeeld opgenomen conform het POL Grensmaas (Provincie Limburg, 2005) en het MER Grensmaas (Maaswerken, 2003). Voor het MER is destijds een ecotopengenerator gebruikt om te komen tot een ecotopenkaart, die is gebruikt voor alle vergunningen. Op deze ecotopengenerator is later veel kritiek gekomen, omdat er niet in alle opzichten realistische vegetatiebeelden uit ontstonden.
- 3) Op basis van de verschillen (pieken en dalen in de waterstand) zijn zoekgebieden voor aanpassing van de vegetatie gedefinieerd. Op plaatsen waar verhoging van de waterstand (opstuwing) is berekend ten opzichte van de referentie, is gladdere vegetatie voorgesteld. Bij dalen in de waterstanden is ruwere vegetatie ingepast en is bijvoorbeeld meer struweel of bos opgenomen in de variant. Bij het nieuwe vegetatiebeeld is daarbij rekening gehouden met de verwachte ontwikkeling van de vegetatie op basis van monitoringsrapportages van het Consortium Grensmaas [2] [3] en de beheervisie van de werkgroep natuur van de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNBM) [4].
- 4) De zoekgebieden zijn in verschillende overleggen besproken met specialisten vanuit Rijkswaterstaat Zuid-Nederland, de werkgroep Natuur VNBM en natuurbeheerders (aug. - okt. 2020). Daarnaast hebben ecologen van Royal HaskoningDHV getoetst of het gewijzigde vegetatiebeeld inpasbaar is, rekening houdend met bestaande (beschermde) natuurwaarden uit onder andere het aanwijzingsbesluit en concept Natura2000 beheerplan voor de Grensmaas. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een gedragen voorstel voor het vegetatiebeeld.

- 5) Het vegetatiebeeld is vervolgens rivierkundig doorgerekend om de effecten op de waterstanden te bepalen. In meerdere iteratieslagen zijn kaarten doorgerekend en geoptimaliseerd om uiteindelijk te komen tot een vegetatiekaart die voldoet aan de rivierkundige eisen met veel ruimte voor natuurontwikkeling.

1.2 Gewijzigde vegetatiebeeld Grensmaas

In bijlage 1 zijn gedetailleerde figuren opgenomen van de referentie uit het rivierkundige vergunningenmodel (maas-beno17_5-v1) en de nieuwe variant met het reële vegetatiebeeld van de toekomstige situatie. Ter illustratie is onderstaand een uitsnede opgenomen van één van de deelgebieden.

Figuur 2: Uitsnede met vegetatiebeeld van de referentie en de variant met het toekomstig vegetatiebeeld (zie bijlage 1 voor gedetailleerde figuren)

Het gewijzigde vegetatiebeeld leidt tot verschuivingen in de verdeling van ecotopen voor het toekomstig beheer (zie tabel 1). In de tabel zijn de oppervlaktes bepaald voor de interventiewaardenkaart (ruwheidscodes uit het hydraulisch model). Deze bepaalt de maximale verruwing die mag ontstaan als gevolg van ontwikkeling van vegetatie. Belangrijk gegeven daarbij is dat de voorgenomen wijzigingen niet leiden tot fysieke ingrepen in het veld. De werkzaamheden (ontgraving van de uiterwaarden) zijn reeds uitgevoerd. Op plekken in de luwte van de rivier (met lage stroomsnelheden) is meer bos en struweel ingepast in het vegetatiebeeld, zoals aan de oostzijde bij Borgharen en Itteren (zie figuur 2). Op plaatsen waar doorstroming van water belangrijk is, is de vegetatie juist glad gehouden. In de onderstaande tabel zijn de verschillen tussen de referentie, de huidige Vegetatielegger en de nieuwe variant inzichtelijk gemaakt.

Tabel 1: Overzicht wijzigingen in ecotooptypen (conform hydraulische modellen)

Ecotooptypen	Oppervlakte (ha)		
	Referentie	Variant	Vershil
Diepe bedding	0,3	0,0	-0,3
Nevengeul	0,0	94,9	94,9
Plas/haven/slikkige oever	13,9	0,0	-13,9
Kribvakstrand/zandplaat/grindplaat	179,4	91,5	-87,9
Bebouwd/verhard terrein	6,8	6,4	-0,5
Akker	26,3	4,8	-21,5
Water	0,9	0,0	-0,9
Verhard	0,3	0,0	-0,3
Productiegrasland	54,8	31,4	-23,4
Natuurlijk gras/hooiland	183,2	3,0	-180,3
Verruigd grasland	10,4	4,0	-6,5
Droge ruigte	269,1	14,5	-254,6
Zachthoutstruweel	0,1	0,5	0,5
Doornstruweel	60,8	0,0	-60,8
Hardhoutoobos	86,5	3,1	-83,4
Zachthoutoobos	55,7	0,0	-55,7
75% riet 25% strooisel	0,0	3,1	3,1
Gras en akker	15,3	86,1	70,8
Riet en ruigte	0,5	7,4	7,0
Bos	0,2	134,0	133,9
Struweel	0,1	127,5	127,5
Mengklasse 90/10 (80% gras en akker 20% struweel)	0,0	152,6	152,6
Mengklasse 50/50 (10% gras en akker 30% riet en ruigte 60% struweel)	0,0	78,6	78,6
Mengklasse 70/30 (30% gras en akker 30% riet en ruigte 40% struweel)	0,0	121,2	121,2
Totaal areaal met wijzigingen (ha)	964,6	964,6	

Op basis van tabel 1 wordt geconcludeerd dat de wijziging van het beheerbeeld op hoofdlijnen leidt tot een toename van ca. 95 ha aan nevengeul (met grindbodem) en ca. 190 ha bos en struweel ten opzichte van de referentie. Tegelijkertijd is er een afname van ca. 255 ha aan droge ruigte en ca. 90 ha aan "kribvakstrand/zandplaat/grindplaat".

Overall gezien heeft dit een licht positief effect op de kansen voor ontwikkeling van bijzondere flora en fauna op nat/droog overgangen in het Grensmaasgebied. De effecten zijn in hoofdstuk 2 meer in detail beschreven aan de hand van de doelstellingen vanuit de Waterwet.

2. Toetsing doelstellingen Waterwet

De toepassing van de Waterwet is op grond van artikel 2.1 van de Waterwet gericht op:

- a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

In dit hoofdstuk worden de gevolgen van de wijziging van het vegetatiebeeld op de bovenstaande onderdelen nader toegelicht.

a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste

Het nieuwe vegetatiebeeld heeft geen impact op waterschaarste en het grondwatersysteem. Wel treden rivierkundige effecten op. Deze effecten zijn op basis van hydraulische berekeningen getoetst op vergunbaarheid volgens het rivierkundig beoordelingskader, versie 5.0, van Rijkswaterstaat. De rivierkundige effecten zijn uitgebreid beschreven in bijlage 2. De conclusies van dit rivierkundig onderzoek zijn in tabel 2 samengevat weergegeven.

Er is geconcludeerd dat de wijziging van het vegetatiebeeld geen negatief rivierkundig effect heeft t.o.v. de referentiesituatie. Dit met uitzondering van de morfologische effecten op enkele locaties waar de stroomsnelheid bij hogere afvoeren zorgt voor een verhoogd risico op ongewenste erosie. Risicovolle locaties zullen tijdens hogere afvoeren gemonitord moeten worden op morfologische effecten, indien noodzakelijk worden beheermaatregelen genomen om het risico op ongewenste erosie te beperken, bijvoorbeeld door het verdedigen van oevers of drempels met stortsteen. Deze aspecten worden door Rijkswaterstaat verder uitgewerkt in een integraal beheerplan voor de Grensmaas. Het nieuwe vegetatiebeeld leidt overwegend tot een waterstandsdeling en zorgt voor rivierkundige overruimte. Van belang bij het opstellen van een integraal beheerplan is dat de gecreëerde overruimte op termijn beschikbaar blijft bij nieuwe versies van de Legger.

Waterstandsverhogingen buiten de as van de rivier zijn besproken met de betrokken waterkeringbeheerders (waterschap Limburg en Vlaanderen) en zijn vervolgens als acceptabel beoordeeld.

Tabel 2: Conclusies toetsing RBK 5.0, wijziging vegetatielegger Grensmaas

Asp.	Te beoordelen effect	Criterium	Effect van de ingreep	Voldoet ja/nee
1.1	MHW stand op de as van de rivier	Stroomvoerend: waterstandsverhoging gelijk of kleiner dan 1 mm (bij maatgevende 1/100 Maas-afvoer van 3.224 m ³ /s).	De opstuwingspiek is groter dan 1 mm, maar daar staat een vele malen grotere waterstandsval tegenover.	Ja, o.b.v. de zaagtand methodiek kan dit aspect worden goedgekeurd.
1.2	MHW stand buiten de as van de rivier	Waterstandsverhoging in het 2D-vlak en langs de bandijk.	Op enkele plaatsen is langs de bandijk een opstuwingspiek van enkele cm's berekend. Deze dienen aan de betreffende keringbeheerder te worden voorgelegd.	Ja, o.b.v. afstemming keringbeheerders. Gezien de overhoogte van de keringen is de berekende lokale opstuwingspiek acceptabel.
2.1	Waterstanden en/of inundatiefrequentie van de uiterwaard	Verandering waterstanden en/of inundatiefrequentie.	Er zijn geen significante wijzigingen van de inundatiefrequentie in delen van de uiterwaard.	Ja.
2.2	Stroombeeld in de uiterwaard	Verandering grootte en richting stroomsnelheden in de uiterwaard.	Er worden geen problemen verwacht met betrekking tot hinder en/of schade in de uiterwaard. Een aantal kritische locaties wordt beschouwd bij het onderdeel morfologie.	Ja.
2.3	Stroombeeld in de vaarweg	Verandering grootte en richting stroomsnelheden in de vaarweg.	Dwarsstroming is niet van toepassing. Op sommige locaties is een lichte toename in de stroomsnelheid berekend bij lage afvoeren. Voor de beroepsvaart, de recreatievaart en de kano's vormt deze lichte toename geen risico.	Ja.
3.1	Aanzanding en erosie van het zomerbed (+ oevers)	<u>Bij erosie:</u> geen verlaging gemiddelde bodemligging en geen oevererosie, beperkte ontgroning bij constructies per hoogwater. <u>Bij sedimentatie:</u> geen vermindering vaargeulafmetingen bij lage tot gemiddelde rivierafvoeren; geen verhoging MHW op lange termijn. <u>In het algemeen:</u> beperkte hinder door baggeren en/of terugstorten en behouden veiligheid scheepvaartverkeer.	Op enkele risicolocaties is beoordeeld of het risico op schade of erosie toeneemt, in enkele gevallen neemt het risico toe. Dat geldt met name bij: - BOB Maasband en Borgharen - Dekking leiding Er worden geen negatieve lange termijn effecten op MHW verwacht. Er is geen hinder voor baggeren (n.v.t. op de Grensmaas).	Ja, lokale effecten echter wel monitoren. De effecten op de stroomsnelheden bij de kritische locaties blijven over het algemeen beperkt. Op enkele locaties is toch een toename van het risico berekend. Er wordt aanbevolen om deze locaties te monitoren.

Asp.	Te beoordelen effect	Criterium	Effect van de ingreep	Voldoet ja/nee
3.2	Aanzanding en erosie van uiterwaard en nevengeulen	<u>Bij sedimentatie:</u> beperkte sedimentatie t.o.v. beheerskosten. <u>Bij erosie:</u> Geen bodemerosie langs waterkering; stroomsnelheid nevengeul bankfull < 0,3 m/s; geen bodemerosie langs waterkering.	Er wordt niet gebaggerd op de Grensmaas dus de beheerkosten zijn niet relevant. Er worden geen nevengeulen aangebracht. Op sommige locaties in de buurt van primaire keringen vindt verhoogde erosie plaats. Echter, het voorland en de primaire keringen zelf worden niet bedreigd door de erosie.	Ja, er wordt aanbevolen om locaties met verhoogde kans op erosie te monitoren.

b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen

Chemische kwaliteit

De wijzigingen in het vegetatiebeeld hebben geen invloed op de chemische (water)kwaliteit. De inrichtingsmaatregelen zijn reeds in uitvoering op basis van verleende vergunningen ingevolge de Wet beheer rijkswaterstaatswerken danwel Waterwet, waarbij het effect op de chemische kwaliteit nadrukkelijk is afgewogen. De toe te passen baggerspecie (en grond) uit de verschillende deelprojecten dient bovendien te voldoen aan het Besluit bodemkwaliteit (standstill-beginsel), waardoor er geen sprake is van additionele lozingen of verontreiniging.

Het vegetatiebeheer als gevolg van het vegetatiebeeld zal geen verslechtering van de chemische waterkwaliteit opleveren, omdat in grote delen van het gebied een natuurlijker beheer gaat plaatsvinden door bijvoorbeeld begrazing en RWS bij beheer-/onderhoudswerkzaamheden geen gebruik van milieuverontreinigende stoffen toestaat.

Ecologische kwaliteit

Voor ingrepen of wijzigingen in rijkswateren heeft Rijkswaterstaat een toetsingskader vastgesteld: de toets op het Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW-toets). In bijlage 3 bij dit projectplan is een uitgebreide toets van de ecologische kwaliteit opgenomen, conform het Toetsingskader waterkwaliteit conform Bijlage 5 van het BPRW 2016-2021 (geactualiseerde versie 2020). Onderstaand zijn de hoofdpunten uit deze toetsing samengevat weergegeven.

De Grensmaas behoort tot de KRW-typering "Snel stromende rivier/nevengeul op zandbodem of grind" (R16). De beoogde wijzigingen vinden plaats in ecologisch relevant areaal van de Grensmaas, dat wil zeggen het permanent of niet-permanente watervoerende gebied tussen de dijken, dat tenminste 50 dagen per jaar is geïnundeerd.

Hoewel de activiteit geen fysieke activiteit betreft (maatregelen zijn grotendeels uitgevoerd), heeft de wijziging van het vegetatiebeeld wel een effect op het toekomstig vegetatiebeheer. Inundatiefrequenties wijzigen dus niet met dit ontwerp-projectplan, waardoor op hoofdlijnen er geen impact is op de omvang van het ecologisch relevant areaal. Kwalitatief gezien ontstaan er in het vegetatiebeeld wel meer geleidelijke nat-droog overgangen. Resumerend levert dat voor het gewijzigde vegetatiebeeld betere ecologische potenties voor soorten en toename van de biodiversiteit.

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat er als gevolg van het gewijzigde vegetatiebeeld er geen negatieve effecten op de chemische toestand en biologische kwaliteitselementen te verwachten zijn. Er is geen kwantitatief effect op het Ecologisch Relevant Areaal voor de KRW. Kwalitatief gezien leidt het gewijzigde vegetatiebeeld tot een betere verdeling van de nat-droog overgangen.

c. vervulling van de maatschappelijke functies van het watersysteem

In het Beheer- en Ontwikkelplan voor Rijkswateren 2016-2021 (BPRW) zijn de maatschappelijke gebruiksfuncties als volgt omschreven: scheepvaart, natuur, drinkwater, recreatie, visserij en zwemwater.

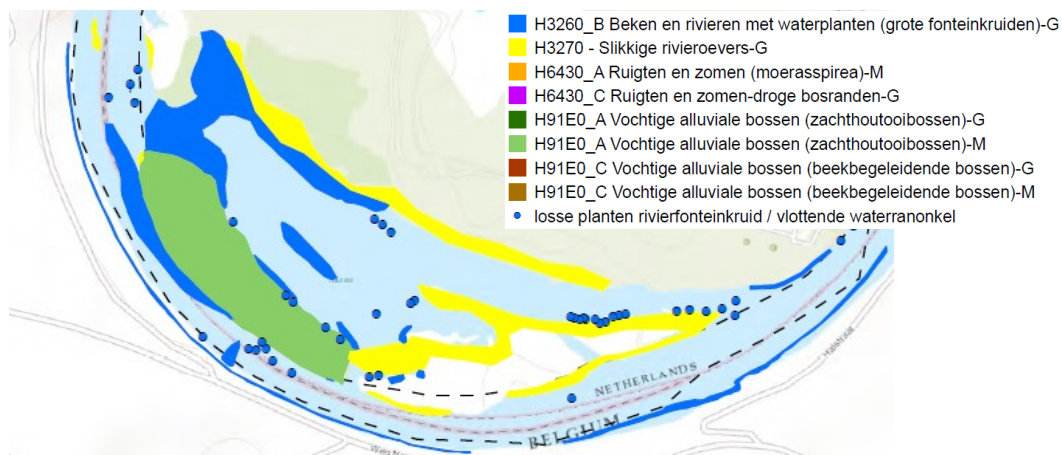
Er wordt geconcludeerd dat er geen verslechtering van deze aspecten optreedt door het vastleggen van de wijziging. De wijziging heeft geen invloed op drinkwater, visserij en zwemwater, deze functies blijven ongewijzigd. Het effect op scheepvaart, indirect als gevolg van wijziging in het stroombeeld op de rivier, is reeds toegelicht bij onderdeel a. Er zijn geen directe effecten op de scheepvaart daar de wijzigingen buiten de vaargeul (zomerbed) gelegen zijn.

Natuur

Het effect op de natuurwaarden/ecologie is voor wat betreft de KRW reeds toegelicht bij onderdeel b van dit ontwerp-projectplan. Daarnaast is de Grensmaas aangewezen als Natura 2000-gebied conform de Habitatrichtlijn. De aanwijzing betreft het Nederlandse deel van het zomerbed en de oevers en deelgebieden Koningsteen, Molensteen en Visplas de Brandt in het meeste noordelijke deel. Voor het gebied zijn de volgende habitattypen en -soorten aangewezen: beken en rivieren met waterplanten (H3260B), slikkige rivieroevers (H3270), ruigten en zomen (H6430A / H6430C), vochtige alluviale bossen (H91E0A / H91E0C), rivierprik (H1099), zalm (H1106), rivierdonderpad (H1163) en bever (H1337). De voorgenomen wijzigingen leiden tot niet fysieke ingrepen in het veld. De werkzaamheden (ontgraving van de uiterwaarden) zijn reeds uitgevoerd. Aangezien er geen wijzigingen zijn in de bodemhoogtes, inundatiefrequenties of taludhellingen van oevers, is er ook geen direct effect op de habitattypen "beken en rivieren met waterplanten" en "slikkige rivieroevers". Voor "beken en rivieren met waterplanten" zijn ook stroomsnelheden van belang, typische soorten van dit habitatype (zoals vlottende waterranonkel) zijn gevoelig voor te hoge (piek)stroomsnelheden. Stroomsnelheden nemen tijdens hoge afvoeren licht toe, maar de lokale veranderingen hebben geen effect op ontwikkelingsmogelijkheden voor het habitatype op schaal van de Grensmaas.

In het gewijzigde vegetatiebeeld is een toename in de mogelijkheden voor "vochtige alluviale bossen" en "ruigten en zomen" om verder tot ontwikkeling te komen (zie ook tabel 1). Deze arealen liggen grotendeels buiten de begrenzing van het N2000 gebied, met uitzondering van kleine stroken bij Meers (zie figuur 3). Deze stroken worden niet aangetast. Ook is er geen grote toename binnen de begrenzing van het N2000 gebied te verwachten. Bestaand bos en struweel is ingepast in het vegetatiebeeld, waardoor huidige waarden niet worden beïnvloed.

Figuur 3: Uitsnede habitattypenkaart bij Meers uit rapportage "Kartering habitattypen en habitatsoorten Grensmaas" (Bureau Waardenburg, 2015). [5]

Stroomsnelheden nemen plaatselijk tijdens hoge afvoeren licht toe. De relatief kleine, lokale veranderingen in stroomsnelheid zullen op populatieniveau geen negatief effect hebben op zalm, rivierprik en rivierdonderpad. De voorziene toename aan bos/struweel leidt tot een vergroot leefgebied voor de bever en meer voedselaanbod, waardoor effecten ook voor deze soort positief zijn.

Recreatie

Recreatiemogelijkheden bestaan hoofdzakelijk uit struinen door dynamisch natuurgebied en plaatselijk watergebonden recreatie (o.a. kanoën). De benoemde wijziging van het vegetatiebeeld heeft hier geen nadelige impact op. Er worden geen (onverharde) wandelpaden beïnvloed. Als gevolg van de wijziging zal er meer variatie in het rivierlandschap ontstaan, waardoor de belevingswaarde voor wandelaars verbetert. Daarnaast neemt het oppervlak aan matig tot ondiep water toe, hetgeen verbeterde kansen voor watergebonden recreatie oplevert. Resumerend is er dus geen negatief effect op de recreatieve functie van het watersysteem.

Conclusie toetsing doelstellingen Waterwet

De wijzigingen zoals beschreven in dit Ontwerp-Projectplan zijn in overeenstemming met de doelstellingen van de Waterwet. De wijziging in het vegetatiebeeld in de Grensmaas heeft geen negatieve effecten op rivierkundige aspecten en heeft positieve effecten op de ecologische waterkwaliteit.

De wijziging heeft geen negatieve effecten op de maatschappelijke functies van het watersysteem: scheepvaart, natuur, drinkwater, recreatie, visserij en zwemwater.

3. Wijze van uitvoering

De meeste maatregelen uit het project Maaswerken zijn reeds afgerond en opgeleverd door het Consortium Grensmaas. Een aantal deellocaties is nog in uitvoering, zoals bij Meers-Maasband en Grevenbicht. Deze uitvoeringswerkzaamheden behoren niet tot de scope van dit ontwerp-projectplan. Deze werkzaamheden zijn reeds vastgesteld in separate watervergunningen. Als gevolg van het gewijzigde vegetatiebeeld worden er geen nieuwe werkzaamheden uitgevoerd. De vegetatie zal middels natuurlijke successie tot ontwikkeling komen en vervolgens beheerd worden.

Na de uitvoeringswerkzaamheden draagt Consortium Grensmaas de vergraven gebieden over aan Natuurmonumenten voor het beheer van in totaal ongeveer duizend hectare nieuwe natuur die het project oplevert. Natuurmonumenten draagt een deel van die gronden weer over aan Staatsbosbeheer als onderdeel van gebiedsafspraken van die natuurorganisaties. Tezamen zullen deze twee terreinbeherende instanties het toekomstig vegetatiebeheer uitvoeren. Rijkswaterstaat is daarnaast verantwoordelijk voor het beheer van de rivier (inclusief de meeste oeverstroken) en waterbouwkundige objecten zoals oeverbescherming, inlaatwerken en overlaten.

Per locatie is door het Consortium Grensmaas een beheerplan opgesteld, waarin de afspraken over het toekomstig beheer nader zijn gedetailleerd. Tezamen met het vegetatiebeeld uit dit ontwerp-Projectplan vormen deze beheerplannen de kaders voor het toekomstig beheer, die verder uitgewerkt zullen worden in een integraal beheerplan voor de Grensmaas.

De wijziging van het vegetatiebeeld leidt niet tot een noodzaak voor het wijzigen van overige vergunningen of de planologische inpassing.

4. Beschrijving van voorzieningen gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen

De wijziging van het vegetatiebeeld voor de Grensmaas leidt overall gezien niet tot negatieve effecten. Toch zijn er aspecten die de komende jaren goed in de gaten gehouden moeten worden om eventuele nadelige gevolgen te beperken. Dit betreft onder andere:

- Monitoring van de vegetatieontwikkeling;
- Monitoring van de morfologische effecten.

Deze aspecten worden onderstaand nader toegelicht.

Monitoring van de vegetatieontwikkeling

Monitoring van de vegetatieontwikkeling is noodzakelijk om de waterafvoerende functie van de Grensmaas te garanderen voor de lange termijn. Regulier wordt iedere 6 jaar een monitoringsrapportage opgesteld, waarbij de vegetatieontwikkeling wordt vastgelegd aan de hand van luchtfotografie.

Wanneer excessieve vegetatieontwikkeling (bijvoorbeeld bosvorming) plaatsvindt in delen van de uiterwaarden waar dit niet voorzien is in de Vegetatielegger, kan ingegrepen worden middels beheer.

In het eerste beheerjaar na afronding van het grondverzet, met een kale ondergrond zonder begroeiing, bestaat er een risico op grootschalige bosontwikkeling als niet wordt beheerd. Het inzetten van beheermaatregelen tijdens en direct na uitvoering heeft daarom veel effect op de bosontwikkeling voor de langere termijn. Derhalve zal tijdens de eerste jaren na aanleg er vaker gemonitord worden op de vegetatieontwikkeling (eens per jaar). Daarna kan overgegaan worden tot de reguliere monitoring van eens per 6 jaar.

De monitoring zal verder uitgewerkt worden in een integraal beheerplan voor de Grensmaas. Van belang daarbij is dat de gecreëerde overruimte (overwegend leidt het nieuwe vegetatiebeeld tot een waterstandsval) op termijn beschikbaar blijft bij nieuwe versies van de Legger.

Monitoring morfologische effecten

Na aanleg is goed monitoren noodzakelijk, om te toetsen of de voorspelde morfologische effecten optreden (locatie en omvang). Op basis daarvan, zal indien nodig, het beheer aangepast moeten worden en zullen eventueel aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden. Hierbij kan het gaan om zowel aanvullende beheermaatregelen (bijv. versterken van een drempel met stortsteen) als aanpassing van het ontwerp (bijv. verlenging van een drempel). Deze aspecten dienen verder uitgewerkt te worden in een integraal beheerplan voor de Grensmaas.

5. Schadevergoeding

Voor eventueel financieel nadeel dat onverhoopt ontstaat als gevolg van de rechtmatige uitvoering van het projectplan kan een benadeelde een verzoek om schadevergoeding indienen als bedoeld in artikel 7.14 van de Waterwet. Dit artikel bepaalt dat aan degene die als gevolg van de rechtmatige uitoefening van een taak of bevoegdheid in het kader van het waterbeheer schade lijdt of zal lijden, op zijn verzoek door het betrokken bestuursorgaan een vergoeding wordt toegekend, voor zover de schade redelijkerwijze niet of niet geheel te zijn laste behoort te blijven en voor zover de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd.

Het verzoek tot vergoeding van de schade bevat een motivering en een onderbouwing van de hoogte van de gevraagde schadevergoeding. Geen beroep op de regeling van artikel 7.14 Waterwet staat open ten aanzien van bouw- of aanlegsschade die door onrechtmatig handelen is veroorzaakt. Voor die schade kan een afzonderlijk verzoek worden ingediend bij de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

6. Procedure

Dit besluit is tot stand gekomen met toepassing van de regels over de openbare voorbereidingsprocedure in afdeling 3.4 in de Algemene wet bestuursrecht.

Paragraaf 5.5 van de Waterwet is niet van toepassing omdat het geen aanleg, verlegging of versterking van een primaire waterkering betreft, maar slechts een wijziging van een waterstaatswerk namens de beheerder. Het is in dit geval aan de waterbeheerder (RWS) om de meest geëigende procedure te kiezen, afhankelijk van de ingrijpendheid en complexiteit van de ingreep.

Gezien de belangen in de omgeving is gekozen voor een openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), met mogelijkheid tot indienen van zienswijzen tegen het ontwerp. Dit Ontwerp-Projectplan Waterwet wordt gedurende zes weken ter inzage gelegd. Overeenkomstig artikel 3:15 lid 2 Awb kan tijdens deze periode eenieder een zienswijze indienen. Met inachtneming van de zienswijzen wordt het definitieve besluit vastgesteld.

Het projectplan op grond van artikel 5.4, lid 1, van de Waterwet is wel opgenomen in bijlage bij art. 1.1 van de Crisis- en Herstelwet (Chw), zodat de bepalingen in hoofdstuk 1, afdeling 2 van de Chw hierop van toepassing zijn. Dit heeft de volgende gevolgen voor een eventueel beroep tegen het definitieve besluit.

- a. de beroepsgronden in het beroepsschrift worden opgenomen;
- b. het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, indien binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend, en
- c. deze na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld.

In de publicatie wordt vermeld dat de Chw van toepassing is op het besluit.

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT
namens deze,
hoofd Vergunningverlening Rijkswaterstaat Zuid-Nederland,

P.A.M. Smeets

BRONNEN

- [1] Agtersloot Hydraulisch Advies / Riquet / Anneke de Joode Rivierkundig Advies, 5 december 2016. Verkenning natuurrimte Grensmaas / Gemeenschappelijke Maas, definitief 1.2.
- [2] Consortium Grensmaas B.V., 25 september 2018. Monitoringsrapportage hydraulica Grensmaas, periode juni 2017 — juni 2018.
- [3] Consortium Grensmaas B.V., 19 november 2019. Monitoringsrapportage hydraulica Grensmaas, periode juni 2018 — juni 2019.
- [4] VNBM werkgroep natuur, 11 april 2019. Beheervisie vegetatie Grensmaas.
- [5] Bureau Waardenburg, 14 december 2015. Kartering habitattypen en soorten Grensmaas, Referentie 2015.

MEDEDELINGEN

Zienswijzen

In de periode zoals aangegeven in de kennisgeving kan eenieder schriftelijk zienswijzen naar voren brengen over het ontwerpbesluit.

Schriftelijk:

Schriftelijk kunt u uw zienswijze indienen via zienswijzelegger2021@rws.nl.

Mondeling:

Dit kan door telefonisch een afspraak te maken met de heer P. Beenen van de afdeling Vergunningverlening, bereikbaar via het nummer 088-7974150.

Vervolgprocedure:

Tegen het uiteindelijke besluit kan beroep worden ingesteld als men belanghebbende is en als men tijdig een zienswijze naar voren heeft gebracht over het betreffende ontwerpbesluit, tenzij redelijkerwijs niet kan worden verweten dat geen zienswijze naar voren is gebracht. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als er bij de definitieve vaststelling van de besluiten wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van de ontwerpbesluiten.

Afschriftlijst

Een afschrift van dit ontwerp-projectplan is verzonden aan:

- Inspectie Leefomgeving en Transport: Postbus 16191, 2500 BD Den Haag
- De betrokken gemeenten
- De Vlaamse waterbeheerder
- Waterschap Limburg

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

BIJLAGE 1:

Vegetatiekaarten referentie en variant

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

BIJLAGE 2:

Rivierkundige beoordeling gewijzigd vegetatiebeeld

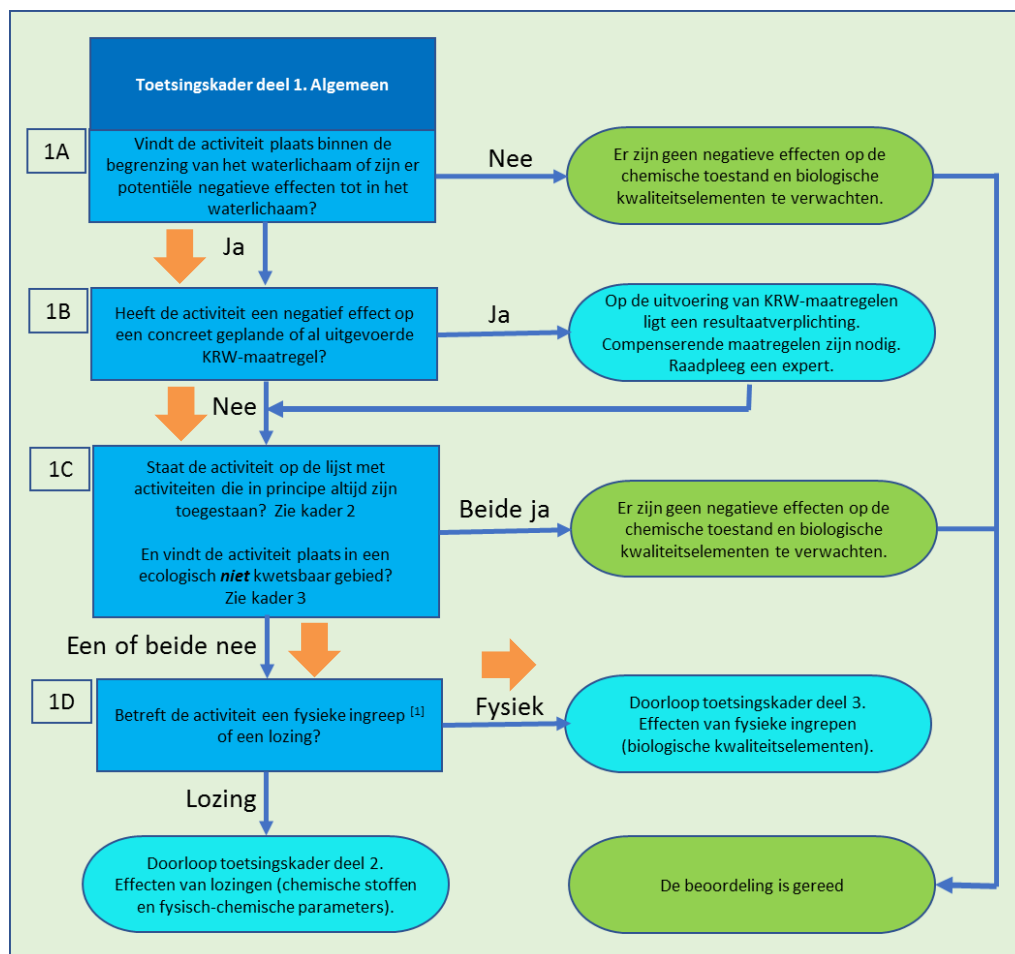

BIJLAGE 3: BPRW-toets

Voor ingrepen of wijzigingen in rijkswateren heeft Rijkswaterstaat een toetsingskader vastgesteld: de toets op het Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW-toets). Vragen die met het doorlopen van het toetsingskader moeten worden beantwoord zijn:

- Kunnen de KRW-doelstellingen waarop de activiteit mogelijk effecten heeft nog wel worden behaald als de activiteit daadwerkelijk plaatsvindt?
- Heeft de activiteit geen negatieve invloed op reeds uitgevoerde of geplande KRW-maatregelen?

Voor de BPRW-toets van de voorziene wijziging in dit Ontwerp-Projectplan is gebruik gemaakt van het Toetsingskader waterkwaliteit conform Bijlage 5 van het BPRW 2016-2021 (geactualiseerde versie 2020, zie onderstaande figuur).

Figuur A.1: Toetsingskader waterkwaliteit uit Bijlage 5 van het BPRW 2016-2021, deel 1 (conform: Handreiking bij het Toetsingskader Waterkwaliteit, 2020) en de doorlopen route voor de wijziging van het vegetatiebeeld van de Grensmaas (oranje pijlen)

Stap 1a: Dankzij het aanzienlijke verhang en het ontbreken van stuwen, is er meer stroming in de Grensmaas dan in de andere delen van de Maas. Het is dan ook het enige Nederlandse riviertraject dat de KRW-typering "Snel stromende rivier/nevengeul op zandbodem of grind" (R16) heeft gekregen. De beoogde wijziging vindt plaats binnen de begrenzing van het waterlichaam.

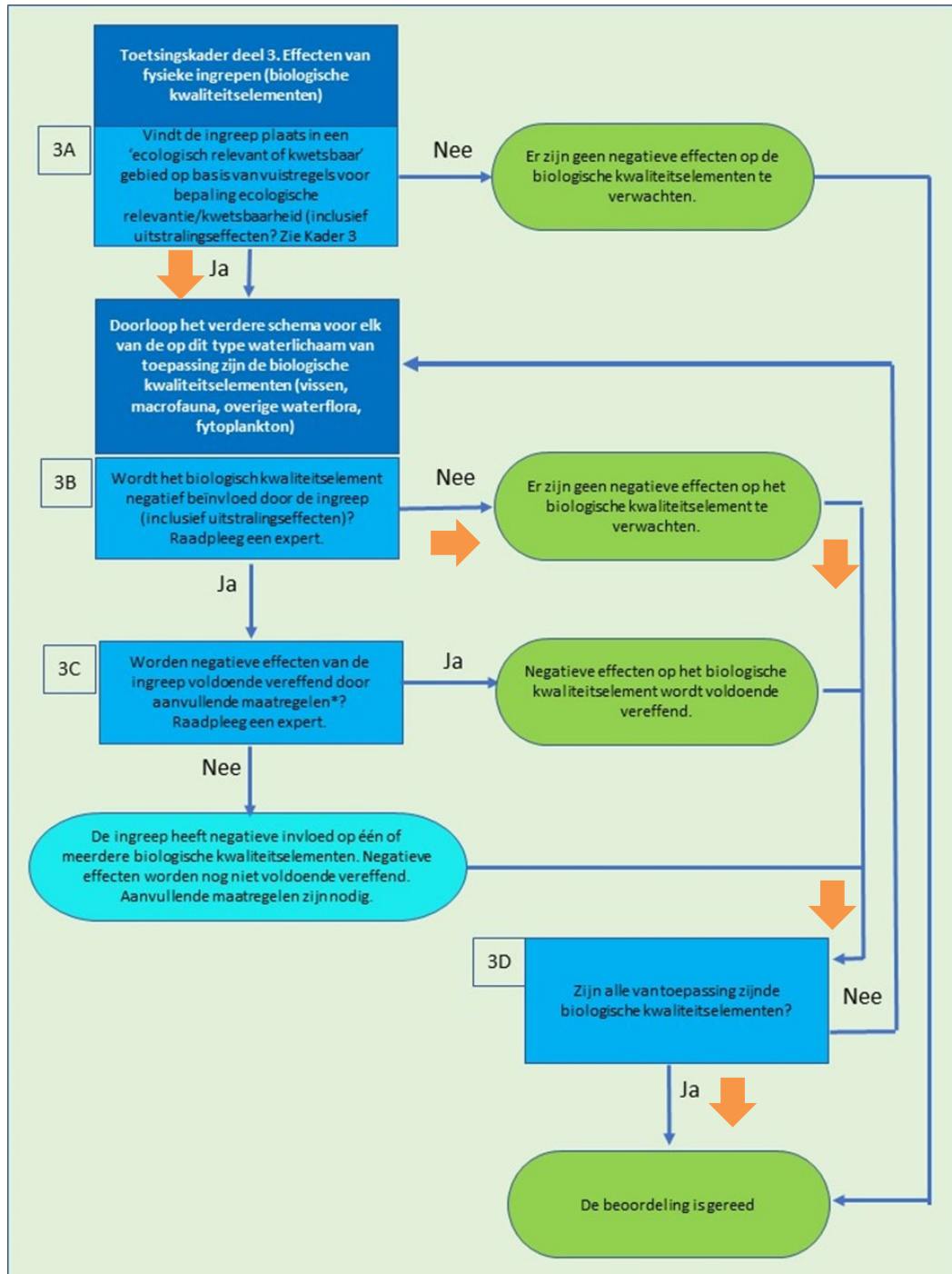
Stap 1b: Conform de KRW-Factsheet voor de Grensmaas (behorende bij Stroomgebiedbeheerplan SGBP2 2015-2021, versie v5 2020) zijn de volgende KRW-maatregelen benoemd voor het plangebied:

- RWS_x9918b-b - Maaswerken/Grensmaas met positief effect op KRW-doelstellingen;
- RWS_x9918c-b - Maaswerken/Grensmaas met positief effect op KRW-doelstellingen.

Voorliggend vegetatiebeeld is het resultaat van de genoemde KRW-maatregelen. Derhalve is er geen sprake van een negatief effect op geplande of uitgevoerde KRW-maatregelen.

Stap 1c: De wijziging vindt wel plaats in een ecologisch kwetsbaar gebied. Voor rivieren geldt generiek dat het ecologisch relevant areaal het permanent of niet-permanente watervoerende gebied betreft tussen de dijken, dat tenminste 50 dagen per jaar is geïnundeerd, ongeacht of het in verbinding staat met het zomerbed van de rivier. De beoogde wijzigingen vinden plaats binnen het ecologisch relevant areaal. Daarnaast horen delen van de oevers behoren tot het Natura2000-gebied Grensmaas.

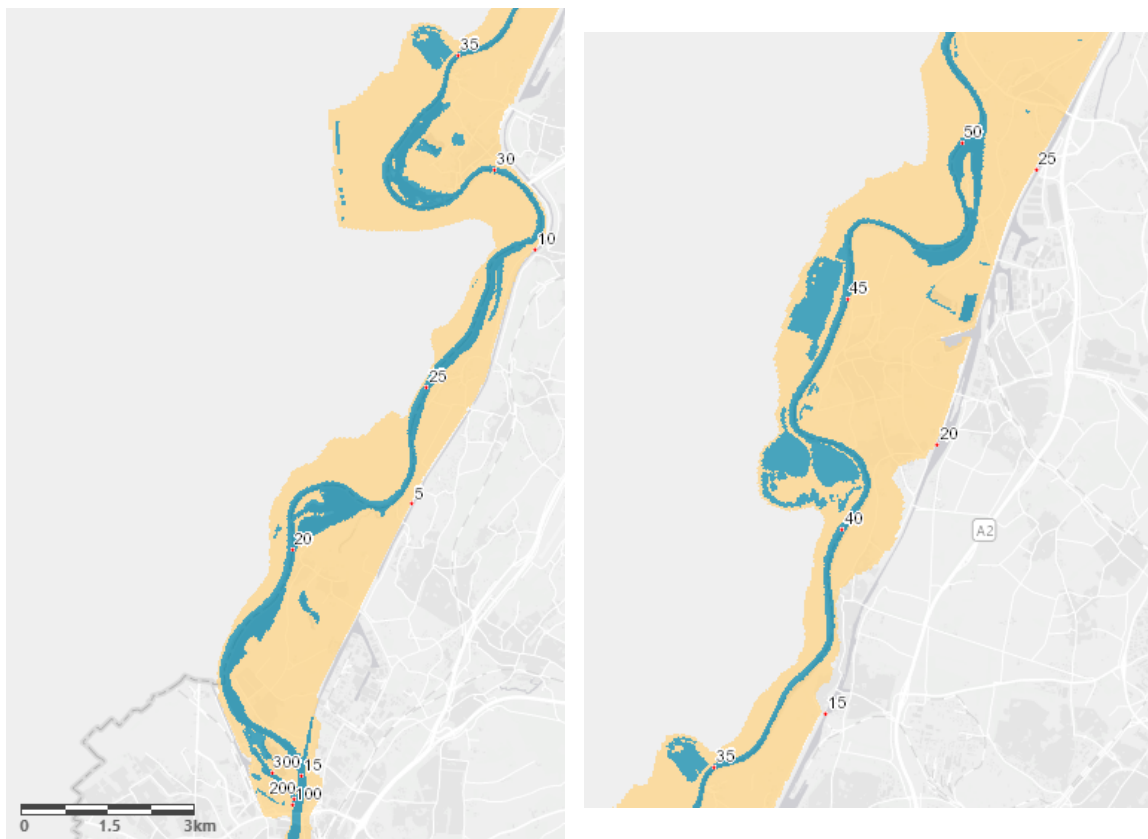
Stap 1d: Hoewel de activiteit niet echt een fysieke betreft (maatregelen zijn grotendeels uitgevoerd), heeft de wijziging van het vegetatiebeeld wel een effect op het toekomstig vegetatiebeheer en op de stroomsnelheid in waterpartijen en zomerbed. Vandaar dat deel 3 van het toetsingskader wordt doorlopen (zie schema navolgende pagina).

Figuur A.2: Toetsingskader waterkwaliteit uit Bijlage 5 van het BPRW 2016-2021, deel 3 (conform: Handreiking bij het Toetsingskader Waterkwaliteit, 2020) en de doorlopen route voor de wijziging van het vegetatiebeeld van de Grensmaas (oranje pijlen)

Stap 3a: Voor rivieren geldt generiek dat het ecologisch relevant areaal het permanent of niet-permanente watervoerende gebied betreft tussen de dijken, dat tenminste 50 dagen per jaar is geïnundeerd, ongeacht of het in verbinding staat met het zomerbed van de rivier. In de KRW-viewer (RWS, versie 14 april 2020) is het ecologisch relevant areaal langs de Grensmaas in kaart gebracht (zie figuur A.3). Op basis van deze kaarten wordt geconcludeerd dat wijzigingen uit het Projectplan betrekking hebben op het ecologisch relevant areaal.

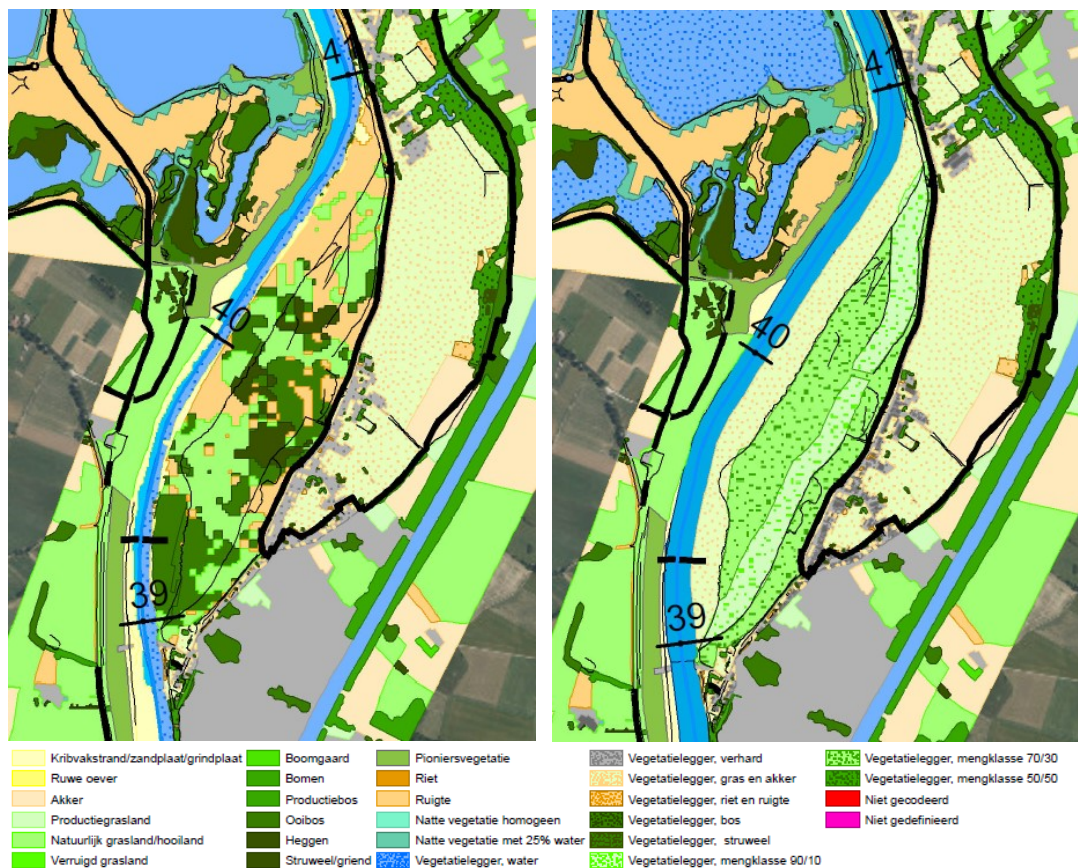

Figuur A.3: Ecologisch Relevant Areaal Grensmaas, in blauw aangegeven (KRW-viewer, versie 14 april 2020)

Stap 3b: Om te bepalen of er een negatief effect is op de biologische kwaliteitskenmerken, is inzichtelijk gemaakt welke impact er is op het ecologisch relevant areaal van de Grensmaas. Belangrijk gegeven daarbij is dat de voorgenomen wijzigingen niet leiden tot fysieke ingrepen in het veld. De werkzaamheden (ontgraving van de uiterwaarden) zijn reeds uitgevoerd. Het gewijzigde vegetatiebeeld in dit ontwerp-projectplan leidt tot verschuivingen in de verdeling van ecotopen onder invloed van toekomstig beheer. Inundatiefrequenties wijzigen echter niet met dit ontwerp-projectplan, waardoor op hoofdlijnen er geen impact is op de omvang van het ecologisch relevant areaal zoals bepaald in de kaartbeelden van figuur A.3. Kwantitatief is er dus geen effect op het ecologisch relevant areaal.

Kwalitatief gezien ontstaan er in het vegetatiebeeld variant wel meer geleidelijke nat-droog overgangen. Dit ten opzichte van de referentie waarbij de ecotopengenerator zorgt voor een versnipperd vegetatiebeeld en soms een onlogische verdeling van vegetatie rekening houdend met de inundatiefrequenties (zie voorbeeld locatie Nattenhoven in figuur A.4). Juist deze betere indeling van nat-droog overgangen kunnen bij verschillende waterstanden op de Grensmaas een leefgebied kunnen vormen voor waterplanten, vis en macrofauna. Stroomsnelheden nemen plaatselijk tijdens hoge afvoeren licht toe. Dit heeft echter geen effect op de potenties voor rheofiele vis aangezien de stroomsnelheden bij normale afvoer nauwelijks wordt beïnvloed. Resumerend levert dat voor het gewijzigde vegetatiebeeld betere ecologische potenties voor soorten en toename van de biodiversiteit.

Figuur A.4: Vegetatiebeeld van de referentie (links) en de variant (rechts) bij voorbeeldlocatie Nattenhoven. Het versnipperd vegetatiebeeld is duidelijk te zien.

Conclusie

Er zijn geen negatieve effecten op de biologische kwaliteitselementen te verwachten. De beoordeling is daarmee gereed.